

НАВЧАЙСЯ КОМФОРТНО

УКРАЇНСЬКА МОВА

8 клас

**Види обставин (за значенням),
способи вираження їх.
Порівняльний зворот.
Виділення порівняльних
зворотів комами**

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

ВІДЕОУРОК
ДИВИСЬ

Цікаво знати!
**Термін «обставина» введено в 30-х роках
минулого століття в підручниках української
мови для школи.**

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Види обставин за значенням

	що означають	питання	приклади
способу дії	спосіб чи якість дії або стану	<i>як? яким способом? в якій мірі?</i>	<i>Він нехотя звівся і сів на лаві під мисником.</i>
місця	місце дії, її напрям, кінцевий чи вихідний пункт	<i>де? куди? звідки?</i>	<i>У Києві, мабуть, весело було жити.</i>
часу	відношення дії, ознаки чи стану до певного часу	<i>коли? відколи? доки? як довго?</i>	<i>Другого дня рано небо було синє.</i>
причини	причину дії, стану чи ознаки	<i>чому? від чого? через що? з якої причини?</i>	<i>З голоду та холоду і півень не співає.</i>
мети	мету дії	<i>для чого? з якою метою? навіщо?</i>	<i>Вола кличуть не мед пить, а воду возить.</i>
умови	умову, за якої може відбутися чи відбувається дія	<i>за якої умови? у якому випадку?</i>	<i>Не зоравши, не посієш.</i>
допустові	ознаку чи дію, що відбувається всупереч чомусь	<i>незважаючи на що?</i>	<i>Незважаючи на погодні умови, урожай було зібрано вчасно.</i>
міри й ступеня	інтенсивність або міру вияву ознаки	<i>На скільки? Якою мірою?</i>	<i>У хаті ще більше потемніло.</i>

Як на ЗНО

Доберіть приклад до кожної групи обставин.

1. місце	А <u>З кохання</u> я плакав, ридав.
2. міри і ступеня	Б Поклала мати <u>коло хати</u> маленьких діточок своїх.
3. причини	В І синявою молодою сповняється <u>ущерть</u> душа.
4. допусту	Г Вірить серце в заботони, логікам усім <u>наперекір</u> .
	Д Я прийшов вас <u>попередити</u> .

Виконай
письмово

Граматичне завдання

**Випишіть речення з виділеними словами, поставте до них запитання;
визначте тип обставин.**

Парк «Софіївка» розташований у **місті** Умані Черкаської області. Його **добре** знають **далеко за межами України** як одне з найвидатніших творінь світового садово-паркового мистецтва кінця XVIII — першої половини XIX ст. Коли потрапляєш до «Софіївки», **одразу** спадає на гадку, що опинився **в казці**. І це не випадково, адже в основу паркової композиції сюжети з міфології Стародавньої Греції та Риму. Деякі куточки парку нагадують оселі грецьких богів і героїв. Урочисто відкрита 1802 р. «Софіївка» й **досі** вражає тонким поєднанням природних і штучних, тобто створених людиною, елементів.

Єдність природного й рукотворного в парку досконала. Гармонійні відносини з довкіллям — одвічна людська мудрість, яку береже зелене шатро «Софіївки». Парк був власністю Потоцьких. Названий так на честь дружини графа Станіслава Потоцького Софії. Автором проєкту парку був польський офіцер Людвік Метцель. **Під** його безпосереднім **керівництвом** споруджено ставки, шлюзи, фонтани і водоспади, острів Анти-Цирцеї, підземна річка Ахеронт, мости, готи, Єлисейські поля, дорожньо-алейна система, встановлено статуї.

З довідника «Черкащина туристична»

Орфографічна хвилинка

Запишіть слова, зніміть скісні риси.

**Якій
орфограмі
присвячено
вправу?**

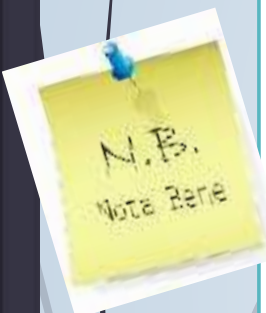
**Хоч/не/хоч, будь/де, по/двоє, на/двоє, у/двоє,
по/суті, день/у/день, ледве/ледве, тим/часом,
оба/біч, с/під/лоба, по/вашому, як/раз, куди/небудь,
хто/зна/як, з/давніх/давен, с/покон/віку, по/п'яте,
раз/у/раз, віч/на/віч, по/сусідському,
на/відмінно, казна/коли.**

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Порівняльний зворот — це обставина способу дії, яка вводиться до речення за допомогою порівняльних сполучників *як, мов, немов, наче, ніби, що*.

Комами відокремлюються в будь-якій позиції щодо дієслова-присудка:

- 1) Порівняльні звороти зі сполучниками *наче, неначе, мов, немов, ніби, як ніби, неначебто, ніж, буцім, що* (*А ніч, мов мати, над тобою долоню на чоло кладе* (Б.-І. Антонич)).
- 2) Звороти з *як*, якщо вони не мають інших відтінків, крім порівняння (*Хмара, як ніч, налетіла, і сонце сховалось* (П. Гулак-Артемівський)).
- 3) Звороти, що починаються словами *як і* (*Олена слухала все те, але в розмову не вступала, мучилася одна і, як і раніше, цуралася людей* (Гр. Тютюнник)).
- 4) Сполучення *як правило, як звичайно, як завжди, як зараз, як раніше, як тепер, як навмисне* (*Мати, як завжди, читає йому Нечуя-Левицького* (В. Шевчук)).

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Комами не відокремлюються

порівняльні звороти, якщо:

1) Вони входять до складу присудка

А дівчинка в неї була як квітка (М. Вовчок).

2) Вони стали фразеологізмами

Я почервонів як рак.

3) Перед як, ніби стоять прислівники зовсім, майже, частка не

Ходжу на лижах майже як пінгвін (Л. Костенко).

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Розрізняй!

Порівняльний зворот треба відрізнити від частин складного речення.

Наприклад:

Знищу в пам'яті дні жахливі, **як знищить природу мороз у садку.**
Виділена частина має граматичну основу, отже, є реченням.

Не слід сплутувати з порівняльним зворотом прикладку зі словом **як, яку на письмі здебільшого комою не відокремлюємо.**

Наприклад:

Сергій Васильківський як митець відомий у світі.
У реченні вислів «як митець» є прикладкою, а не зворотом. Не порівнюють Васильківського з митцем, бо він і є митцем. Мовиться про те, що Сергій Васильківський відомий світу в ролі митця.

Виконай
усно

Пояснювальна робота

**Прочитайте речення, визначте порівняльні звороти.
Поясніть відсутність розділових знаків.**

1. Ніч наче озеро в берегах неба (М.Коцюбинський).
2. Посипався як з решета наглий краплистий дощ, а далі полив як з відра (І.Нечуй-Левицький).
3. Голова без розуму як ліхтар без свічки (Народна творчість).
4. Капітан Косачов немов прокинувся од сну (Ю.Збанацький).
5. Тільки Чіпка як води в рот набрав (Панас Мирний)
6. Від берега , під вербами, вода була наче зеленаста (М.Коцюбинський).

Лінгвістичне дослідження

Спишіть речення, розставивши, де потрібно, розділові знаки.

- 1.Треба навчитися шанувати свою Батьківщину як матір.
- 2.Повітря тут у видолинку особливо прозоре наче скляне.
- 3.Микола раптово пішов, а Марія залишилася стояти як вкопана.
- 4.Далекий ліс видався не сірим як раніше а бархатно-чорним.
- 5.Василина повільно наче побоюючись повернулась до нього.

Виконай
письмово

Творче конструювання

**Замініть виділену обставину способу дії
порівняльними зворотами.**

1. І **проліском** серце розквітне, схвильоване
серце моє. (С.Будний).
2. **Вовчицею** ніч за вікном чигала (Г.Тютюнник).
3. І пада сонце **пташкою** до рук (А.Малишко).
4. Попереду стояв **стіною** темний ліс (Петро
Панч).
5. І місяць по небі котиться **підковою**.

СХЕМА характеристики обставини

1. Виділити в реченні обставину (підкреслити її)

2. З'ясувати, з яким членом речення вона пов'язується й на яке запитання відповідає

3. Визначити вид обставина

способу дії

міри й ступеня дії

місця

часу

умови

мети

причини

допусту

4. Визначити спосіб вираження обставини

Дослідження-відновлення

Відновіть прислів'я і приказки, вставивши замість крапок обставини з довідки. Дайте характеристику обставин, скориставшись схемою.

1. Добре діло твори...
2. Доброму ... добре.
3. Добре ... пам'ятається.
4. Правда і ... не втоне.
5. Кривда людська ... вилазить.
6. ... не вмирають (Нар. творчість).

Довідка: довго, сміло, в морі, боком, від щастя, скрізь.

Перевір!

Інтерактивна вправа “Обставина”

<https://learningapps.org/watch?v=ps0e0dygc21>

Уважно подивіться
на ілюстрації.
Чому краєвиди «Софіївки»
є пам'ятками мистецтва,
а не просто природними
дивовижами?

Творче завдання

*Людина щосекунди змінює свою планету,
утверджується на ній. Прагнучи підкорити
природу, ми не маємо часу замислитися про
доцільність володарювання над нею.*

Викладіть ваш погляд на проблему:

*Чи потрібно людині шукати відповідь на
питання про доцільність підкорення
природи й володарювання над нею?
(використайте обставини)*

Використана література

1. Українська мова : підруч. для 8 кл. закладів середньої освіти / Оксана Данилевська. — К. : Оріон, 2021. — с. 288: іл.
2. Українська мова: робочий зошит: 8 кл./ Т.П.Ткачук.- Тернопіль:Навчальна книга – Богдан, 2018.-128с.

Дотичні джерела

[1.https://learningapps.org/watch?v=ps0e0dygc21](https://learningapps.org/watch?v=ps0e0dygc21)

[2.https://learningapps.org/watch?v=p0jjmqoot21](https://learningapps.org/watch?v=p0jjmqoot21)

Зображення із мережі Інтернет